

แนะนำหนังสือ

สุรศักดิ์ ประดับถ้อย*

หนังสือ “ชีวิตและผลงานของ ฌอร์จ ซองด์” เป็นผลงานเชิงชีวประวัติของนักเขียนในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นนักเขียนหญิงชาวฝรั่งเศสเรื่องนามในทำเนียบวรรณคดีฝรั่งเศสและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ หนังสือเล่มนี้เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรรัตน์ นิโครธานนท์ ผลงานดังกล่าวเป็นหนังสือวิชาการลำดับที่ ๑๘ ของโครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เขียนเป็นผู้เชี่ยวชาญและศึกษาชีวิตของฌอร์จ ซองด์ (George Sand) ทุกแง่มุม ตลอดจนผลงานและแนวคิดต่างๆ ของเธออย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้มีโอกาสสอนวิชา “นักเขียนนวนิยายฝรั่งเศสคัดสรร” (Selected French Novelist) โดยได้เลือกสอนนวนิยายของฌอร์จ ซองด์ ตลอดเวลาที่ได้รับราชการ ณ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๙ บท โดยบทที่ ๑-๘ จะกล่าวถึงชีวิตของฌอร์จ ซองด์ในช่วงวัยเยาว์ เส้นทางประกอบอาชีพต่าง ๆ รวมถึงชีวิตที่พลิกผันมาจบปากกาเป็นนักเขียนอันโด่งดังและมีแนวงานเขียนที่เป็นเอกลักษณ์นั้นคืองานเขียนแนวท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามผู้อ่านจะได้ศึกษาความรัก แนวคิด และทัศนคติทางสังคม การเมือง และศาสนาของฌอร์จ ซองด์ที่ส่งอิทธิพลต่องานเขียนของเธอด้วย ส่วนในบทที่ ๙ หรือบทสุดท้าย จะเป็นบทวิเคราะห์นวนิยาย ๓ เรื่องที่มีแนวงานเขียนที่ต่างกัน ได้แก่ อินเดียนา (Indiana) บึงอาถรรพ์ (La Mare au diable) เจ้าของโรงสีอ็องฌีโย (Le Meunier d'Angibault)

สังคมฝรั่งเศสในศตวรรษที่ ๑๙ อาชีพนักเขียนหญิงเป็นเรื่องต้องห้าม พื้นที่การเป็นนักเขียนสงวนไว้ให้เพศชายเท่านั้น ทางออกเดียวที่ดูว่าจะปลดพันธนาการนี้ได้เพื่อให้สาธารณชนได้ลพรสวรรค์งานประพันธ์ของนักเขียนหญิงก็คือการใช้นามปากกาผู้ชายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเขียนโดยนักเขียนผู้ชาย ในทำนองเดียวกัน ฌอร์จ ซองด์ก็เป็นนามแฝงของออรอร์ ดูแป็ง (Aurore Dupin) และใช้ในงานเขียนตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๓๐ เป็นต้นมา ผู้คนก็รู้จักเธอในนามฌอร์จ ซองด์ มากกว่าชื่อจริงของเธอเสียอีก นอกจากใช้นามแฝงที่คล้ายคลึงชื่อผู้ชายแล้ว ฌอร์จ ซองด์ยังจงใจสร้างบุคลิกของตนให้เหมือนผู้ชายอีกด้วย เราจึงมักคุ้นชินกับภาพถ่ายของฌอร์จ ซองด์ ในขณะที่ใส่กางเกง ยืนสูบบุหรี่และแสดงออกปฏิกิริยาเหมือนผู้ชายซึ่งนับว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่สำหรับสังคมฝรั่งเศสในยุคนั้น

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่มา <https://www.pinterest.com/poehouse2015/george-sands/>

ในปี ค.ศ. ๑๘๐๔ ฌอร์จ ซองต์ ได้ถือกำเนิดในครอบครัวที่แตกต่างทางด้านชนชั้นอย่างชัดเจน ฝ่ายมารดาของตวันเนต โซฟี วิกตอว์ เดอลาบอว์ต (Antoinette Sophie Victoire Delaborde) เป็นสามัญชน ส่วนบิดา โม่ริส ดูแป็ง (Moris Dupin) มาจากตระกูลที่มีฐานะ เมื่อฌอร์จ ซองต์อายุได้ ๔ ขวบก็กลายเป็นเด็กกำพร้า บิดาและคุณย่าเป็นผู้รับอุปการะเลี้ยงดูเธอต่อ ณ เมืองโนฮ็อง (Nohant) แคว้นแบร์รี (Berry) ในเวลานั้น ฌอร์จ ซองต์ผูกพันกับชีวิตชนบทและเพลิดเพลินกับทัศนียภาพของชนบทจนก่อให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวนิยายแนวท้องทุ่ง เมื่อเป็นสาวแรกรุ่นฌอร์จ ซองต์เข้าศึกษาที่สำนักซีโอกุสตี้น อ็องแกลส (Angustines anglaises) เพื่อเติมเต็มความเป็นกุลสตรีในสังคมระดับสูง ในสถานที่แห่งนี้เองที่ฌอร์จ ซองต์ได้มีโอกาสศึกษาภาษาต่าง ๆ และศาสนาคริสต์ ต่อมาฌอร์จ ซองต์ได้แต่งงานกับชายหนุ่มปัญญาชน แต่ความรักของทั้งคู่ไม่สามารถไปด้วยกันได้เนื่องด้วยบุคลิกที่ต่างกันมากเกินไป อย่างไรก็ตามทั้งคู่ก็มีพยานรักเป็นบุตรชายด้วยกัน ๑ คน ก่อนที่จะหย่าร้างแยกทางกันไป ฌอร์จ ซองต์ได้เสนอทัศนคติว่าชีวิตสมรสที่ปราศจากความรักและความเข้าใจ จะนำพาให้ชีวิตคู่ล่มสลายในที่สุด ในด้านความรัก ฌอร์จ ซองต์เป็นสตรีที่ขัดต่อจารีตของสังคม กล่าวคือ ฌอร์จ ซองต์ประพฤติตนเป็นคนเจ้าชู้และบางครั้งก็แอบมีสัมพันธ์ลับกับชายหลายคน บ่อยครั้งที่ได้รับการตำหนิจากสังคม ชายคนรักที่มีชื่อเสียงของเธอ ได้แก่ มุสเซตต์ (Musset) กวีชาวฝรั่งเศส และชอแป็ง (Chopin) คีตกวีชาวโปแลนด์ ความรักล้วนช่วยส่งเสริมและสร้างประสบการณ์งานเขียนให้แก่เธอ ทั้งนี้เธอมักจะนำลักษณะบุคลิกและอุปนิสัยของชายคนรักมาสร้างเป็นตัวละครในงานเขียนอีกด้วย

ฌอร์จ ซองต์ไม่ได้เริ่มอาชีพด้วยการเป็นนักเขียนเป็นอาชีพแรก หากแต่เป็นอาชีพนักหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นอาชีพที่ควบคู่กับอาชีพนักเขียนในภายหลังด้วย แวดวงหนังสือพิมพ์นี้เองที่เป็นสถานที่ที่ทำให้เธอได้รู้จักนักเขียนชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อหลายคน อาทิ บัลซัค (Balzac) แซ็ง-เบ็ฟ (Saint-Beuve) โฟลแบร์ต (Flaubert) และวิกตอร์ อูโก (Victor Hugo) ฌอร์จ ซองต์ได้เขียนบทความหลากหลายประเภทให้กับสำนักหนังสือพิมพ์หลายแห่ง ทั้งเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมและเรื่องราวทางสังคมต่าง ๆ ในยุคนั้นเสรีภาพของอาชีพนักหนังสือพิมพ์

ไม่ได้มีมากเท่าในปัจจุบัน มีกฎระเบียบและข้อบังคับมากมายในการเขียนบทความ ทำให้หนังสือพิมพ์ชาติอิสระที่จะนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาเพราะกฎหมายการ “เซนเซอร์” นี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ฌอร์จ ซองต์เลือกที่จะก่อตั้งหนังสือพิมพ์ของตนเองที่ชื่อ เลแครร์เรอร์ เดอ แล็งดร์ (L'Éclaireur de l'Indre) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ให้แสดงความเห็นทางการเมือง

พันธกิจทางการเมืองอันโดดเด่นของฌอร์จ ซองต์คือการเรียกร้องสิทธิความเสมอภาคให้สตรีซึ่งในตอนนั้นประเทศฝรั่งเศสปกครองด้วยระบอบจักรวรรดิที่ ๑ โดยจักรพรรดินโปเลียน ฌอร์จ ซองต์ได้เสนอให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นอกจากนั้นยังเรียกร้องความเสมอภาคให้กรรมกรหญิงในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในช่วงเวลานั้นฌอร์จ ซองต์ ได้รับความนิยมาจากกลุ่มสตรีนิยมว่าเป็นผู้หญิงมากความสามารถและเรียกร้องสิทธิให้สตรีอย่างต่อเนื่อง กลุ่มสตรีนิยมในฝรั่งเศสจึงได้เสนอชื่อเธอให้รับสมัครเข้าเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ทว่าเธอปฏิเสธ แม้ว่าฌอร์จ ซองต์จะเป็นตัวแทนเสียงเรียกร้องสิทธิให้สตรี แต่เธอก็มีทัศนะว่าก่อนที่จะให้ผู้หญิงได้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้หญิงควรได้รับอิสระก่อน เธอจึงเห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายเปลี่ยนแปลงสิทธิพลเรือน นับว่าฌอร์จ ซองต์ได้สังเกตเห็นรายละเอียดนี้จากประสบการณ์ที่เธอพบพานมาในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของผู้หญิงที่ถูกจำกัดในเขตพื้นที่บ้าน และภรรยาที่ต้องปรนนิบัติสามีเยี่ยงทาสหรือแม่เรื่องการหย่าร้างที่คริสตศาสนาเข้ามาบีบบังคับไม่สนับสนุนให้คู่สามีภรรยาหย่าร้างเพราะขบถต่อพระเจ้า ด้วยเหตุผลนี้เองฌอร์จ ซองต์จึงหมดศรัทธาในศาสนาที่ไม่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง นอกจากนั้น ฌอร์จ ซองต์ได้รับการยกย่องจากสังคมฝรั่งเศสและสังคมโลกอย่างต่อเนื่อง ในวันที่ ๘ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๒๖ ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๕๐ ปี มรณกรรมของฌอร์จ ซองต์ นายเอดูอาร์ด เอสโตเนีย (Édouard ESTAUNIÉ) ราชบัณฑิตแห่งราชบัณฑิตยสภาแห่งประเทศฝรั่งเศสได้กล่าวสุนทรพจน์ถึงฌอร์จ ซองต์ในฐานะวีรสตรีของประเทศฝรั่งเศสว่า “เธอเป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้หญิงในสมัยที่ผู้หญิงยังไม่มีปากมีเสียง หัวใจของเธอนั้นมีความแรงกล้าในทุก ๆ เรื่อง ส่วนจิตวิญญาณของเธอนั้นเกิดจากสัญชาตญาณที่จะนำไปสู่โลกในอุดมคติ หรือมักจะกล่าวได้ว่าก้าวถึงเขตแดนแห่งความเป็นไปไม่ได้”¹

นอกจากความเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเพื่อสตรีแล้ว ฌอร์จ ซองต์ได้ประกาศตนเป็นรีพับลิกันในปี ค.ศ. ๑๘๓๒ หลังจากที่ได้อู้จักเพื่อนร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองหลายคน เธอแกล้งจุดยืนทางการเมืองว่าเธอเห็นด้วยกับระบอบสาธารณรัฐที่ไม่นำมาซึ่งความรุนแรงหรือการกดขี่ ในขณะที่นั้นเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผันผวนและระส่ำระสาย เธอไม่ชื่นชมทั้งระบอบราชาธิปไตยและระบอบจักรวรรดินิยม จากประสบการณ์ทางการเมืองนี้ฌอร์จ ซองต์จะสอดแทรกความคิดทางการเมืองในผลงานของเธออยู่เสมอ

ฌอร์จ ซองต์เขียนงานได้หลากหลายประเภทเพราะมีนิสัยรักการอ่านมาตั้งแต่วัยเยาว์ เธอมีผลงานรวมมากถึง ๑๕๐ ชิ้น แนวนวนิยายที่เธอเขียนแบ่งตามช่วงอายุของเธอโดยเริ่มตั้งแต่นวนิยายแนวเพื่อฝันโรแมนติก นวนิยายแนวสังคมนิยม และนวนิยายแนวท้องทุ่งอันเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น ลักษณะงานเขียนประเภทนี้คือการบรรยายความงดงามของธรรมชาติในชนบท รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชนบท โดยเฉพาะในแคว้น แบริที่เธอเติบโตมา “บึงอาถรรพ์” (La Mare au Diable) เป็นนวนิยายแนวท้องทุ่งเรื่องแรกและเป็นผลงานชิ้นเอกของฌอร์จ ซองต์ (หากผู้อ่านชาวไทยสนใจอ่านเพิ่มเติม สามารถหาอ่านนวนิยายเรื่องนี้ในฉบับแปลเป็นภาษาไทย) ฌอร์จ ซองต์ได้กล่าวถึงแรงบันดาลใจในการเขียน “บึงอาถรรพ์” เมื่อเห็นภาพพิมพ์ของศิลปินเยอรมัน

¹ คัดแปลจาก “ชีวิตและผลงานของฌอร์จ ซองต์” โดยแปลจากคำนำนวนิยายเรื่อง *La Mare au Diable* ของสำนักพิมพ์ Librairie Générale française

ออลไบรน์ว่า “ในภาพพิมพ์ชวานาคนหนึ่งกำลังลากคันไถอยู่กลางทุ่ง ผืนดินอันกว้างใหญ่แผ่ขยายไปไกล เราจะเห็นกระท่อมซอมซ่อ พระอาทิตย์ลับขอบฟ้าหลังเนินเขา เป็นการสิ้นสุดของวันอันเหนื่อยล้า ชวานาชราคนหนึ่ง รูปร่างลำเตี้ยสวมเสื้อผ้าขาดรุ่งริ่ง คันไถเทียมม้าสี่ตัวซึ่งเขาลากไปข้างนั้นดูผ่ายผอม และอดโรย คันไถได้ไถคราดบนผืนนาที่ขรุขระ สิ่งมีชีวิตเดียวที่คล่องแคล่วว่องไวในฉากแห่งหยาดเหงื่อและความอ่อนล้า คือตัวละครอันมหัศจรรย์ เป็นโครงกระดูกถือแส้วิ่งไปตามรอยไถข้างเหล่าม้าที่ตื่นกลัว หวดแส้ใส่พวกมัน เขาเป็นคณงานที่อยู่ข้างคันไถของชวานาชรา มันคือความตาย”² จากการบรรยายนี้ ก็นับว่าเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของนวนิยายแนวท้องทุ่ง เพราะฌอร์จ ซองด์ ได้แสดงให้เห็นภาพความเป็นจริงอันหดหู่ของสังคม อย่างไรก็ตามในบทสุดท้ายผู้เขียนได้วิเคราะห์นวนิยาย ๓ เรื่อง ซึ่งมีรูปแบบการประพันธ์ที่ต่างกันทั้ง ๓ แนว ผู้อ่านจะได้เข้าใจประเด็นต่าง ๆ ที่ฌอร์จ ซองด์สอดแทรกและสะท้อนแนวคิดต่างๆ ในงานเขียนของเธอ พร้อมกันนั้นผู้เขียนได้จัดทำเรื่องย่อของนวนิยายทั้ง ๓ เรื่องไว้อย่างละเอียดอีกด้วย

ในบทสรุป ผู้เขียนได้เสนอทัศนะที่น่าสนใจว่า ฌอร์จ ซองด์เป็นดังผู้หญิงฝรั่งเศสคนแรก ๆ ที่กล้าท้าทายอำนาจสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้เขียนได้ทั้งท้าทายถึงชีวิตของ ฌอร์จ ซองด์ ว่า “มีชีวิตโลดโผน เธอก้าวเข้าไปมีบทบาทในอาณาจักรที่สงวนไว้สำหรับผู้ชาย ซึ่งผู้หญิงน้อยคนนักจะได้โลดแล่นในแวดวงนักหนังสือพิมพ์ นักเขียนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมไปถึงการวิพากษ์ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก” ฌอร์จ ซองด์ไม่ใช่เพียงเป็นแค่นักเขียนสตรีฝรั่งเศสเท่านั้น แต่หากมองได้ว่าฌอร์จ ซองด์ เป็นผู้จุดประกายเรื่องแนวคิดด้านสตรีนิยมในสังคมฝรั่งเศสก็ดูไม่เกินความจริงนัก คุณูปการของฌอร์จ ซองด์เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ฌากส์ ชีรัก (Jacques Chirac) ประธานาธิบดีแห่งฝรั่งเศส ได้กล่าวสดุดีคุณงามความดีของ ฌอร์จ ซองด์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๐๐ ปี ชาตกาลของนักเขียนอมตะผู้นี้ นอกจากจะศึกษาคุณค่าของหนังสือ “ชีวิตและผลงานของ ฌอร์จ ซองด์” ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ นิโครธานนท์ ในฐานะหนังสือชีวประวัติของนักเขียนสตรีฝรั่งเศสแล้ว ผลงานเล่มนี้ยังเสนอแนวคิดด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์อีกด้วยซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้นไป ขณะนี้หนังสือ “ชีวิตและผลงานของ ฌอร์จ ซองด์” ได้วางจำหน่ายราคาเล่มละ ๑๘๐ บาท ผู้อ่านสามารถจับจองเป็นเจ้าของได้ที่ร้านหนังสือของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ หรือ ติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²แปลโดยผู้แนะนำหนังสือจาก <http://www.academie-francaise.fr/cinquantieme-anniversaire-de-la-mort-de-george-sand-celebre-nohant>